ויאמר לו עבדי אתה כופין את רבו שני

ועושה אותו בן חורין וכותב עבד שמר

על דמיו רשב"ג אומר אין העבד כותב

דאילו לדידיה שרי כיון דאין מחכוין אלא להפקיע שיעבודא אבל

היכא דמיתסר אכולי עלמא כגון מיתנא והקדש דקדושת הגוף לא

אלמוה לשיעבודיה א וא"ת ולאביי דאמר בפ' כל שעה (פסמים דף לא.)

דלמפרע הוא גובה היכי משני למתני׳ דהכאב דכדרבא לא מלי

לשנויי דאביי לית ליה דמפקיע מידי

שעבוד כיון דסבר דלמפרע הוא

גובה ג וכעולה נמי לה מלי לשנויי

דקאמר שורת הדין אין העבד חייב

כלום במצות ולאביי דאמר למפרע

הוא גובה אמרינן™ דשפיר אקדיש

ושפיר זבין ואפי׳ העבד שוה יותר מן

החוב לכל הפחות חלקו משוחרר

וי"ל דאביי מפרש כעולא וכגון דרולה

הלוה לסלקו בזוזיה וא״ת ואלטלא

דפרסוה אמיתנא אמאי קנייה מיתנא

הא אין יכולין לפלקה בוווי דהדין

עמה א"כ מודה רבא התם דלמפרע

הוא גובה דבפ׳ כל שעה (שם

דף נא.) מפרש טעמא דרבא כיון

דאילו הוה ליה זוזי הוה מסליק ליה

בוווי אשתכת דהשתא הוא דקא קני

וי"ל דמכל מקום כיון דמשתמשין באנטלא לעשות בו כל חפלם ואם

מכרוה לא טרפה מלקוחות ומסלקו

לה בזוזי אמרינן מכאן ולהבא הוא

גונה: במזיק שעבורו של חבירו

קמיפלגי. וכגון דח"ל אין לך פרעון

אלא מזה דלא גבי משאר נכסים

דאי לאו הכי אמאי פטור הרי עדיין

חייב לו חובו והא דלא מוקי פלוגתייהו

בדינא דגרמי משום דאפי' מאן דפטר

בדינא דגרמי אפשר דמחייב במזיק

שעבוד חברו כדמוכח בפ' המניח

(ב"ק דף (ג:)¹: בהיוק שאינו ניבר קמיפלני. לרב דמוקי לה בשחררו רבו ראשון חשיב שפיר היוק ניכר

אבל שחרור דרבו שני דלא הוי אלא

מדרבנן חשיב היוק שאינו ניכר ול"ל

דהאי היוק שאינו ניכר חשיב ניכר

פח א מיי׳ פ״ז מהל׳

א) וב"ה לג:ז. ב) להמו נג. ים [ב"ק לג.], כל לקלון לג. וש"ג, גל (ב"ק יא: לג: ב"ב מד:), ד) פסחים פח. חגיגה ב. ב"ב יג. עדיות פ״א מי״ג ערכין ב, ה) נ״א ור״ח, ו) ס״א מכורין, ל"ה מגרשה בגט. ת) [קדושין כ.],

גליון הש"ם

נמ' אמי שפיר נאה. בנדה דף יט ע"ב קרי ליה אמי וורדינאה עי' פרש"י שם: רש"י ויאמר לו כו' על בניו. קשה לי הא קי"ל דעבד הבא על בח ישראל הולד נשר אלא דלהרבה פוסקים פגום לכהונה ולמאי נקט כשי בניו ולא כפשוטו דיוציא לעז עליו שפסול לבא בקהל דהוא עבד ומאי אולמא בניו ממנו:

הגהות הב"ח (א) גמ' עולה המר וכו' וכותב עבד שטר:

מוסף רש"י

. במזיק שיעבודו של חבירו. קרקע המשועבדת לחבירו (ב״ק לג:). אמי שפיר נאה. אמי ורדינאה, נאה כוורד, ובגיטין קרי ליה אמי שפיר נאה (נדה יט:). תקנתם את רבו. שאינו מפסיד כלום מן ואת עצמו לא תקנתם. מה תהא עליו (שם) כל תקנת רבו כאן היא אבל תקנת העבד אין כאן, אם נתקן במשפט הממון לא לישא שפחה אי אפשר. מפני לד החירות אפשו. מפני מי החירות שבו (שם) דלד חירות אסור בה דכתיב (דברים כג) לא יהיה מדש. לא ימב איממא

מוסף תוספות למיחש א. [ד]ליכא א: [ו], כא להכי, ומפקיע מידי שעבוד כמו הקדש. תוס׳ כתוכות נט: ד"ה קונמות. ב. אי כרב דאמר שורת הדין אין העבד חייב כלום, מתוקם. שיט״ק. ותכח דמההיא שעתא הוה ברשות המלוה ולא היה כח בלוה לפרש כדרבא. , פוש כדרבא. שיט״ק, T. כיון דמטא זימניה ולא פרעיה איגלאי צריך מילתא דכי אקדיש. רשנ״ח. ה. הלכך, אפי׳ לאביי דאמר למפרע הוא גובה כיון שרוצה לפרעו בזמנו ולא בא לידי טירפא איז לו הרל״ש. ואפ״ה קאמר שהוא משוחרר מטעם רשב״ל. ו. עי׳ רשב"ל שמבאר את הראי. מוס׳ הרא״ש. ני ר״י ור״ל. משלו. ח. דפליגי ח. דפליגי ר״י וו״... מוס׳ הכל״ש. ט. אם קיים פריה ורביה. מוס׳ הכל״ש. י. ואם היו לו בנים בעבדותו ונשתחרר לא קיים פריה ורביה. מוס׳ יא. ומה"ט

ויאמר לו עבדי אחה. ויוליא לעו "על בניו: אלא המשחרר כוחב. שטר לבעל חובו על דמיו הואיל והזיק שעבודו ישלם לו: אין העבד חייב כלום במצות. הנוהגות בבני חורין יותר מבעבדים שלא היה קנוי לו ולא יכול לשחררו: על דמיו. העודפים על החוב: אינו

כותב. אין עבד כותב לו שום שטר דמאי עבד ליה איהו לא גרם ליה ולא מידי: אלא משחרר כותב. לו שטר על העודף: היוק שחינו ניכר שמיה היוק. ולתנה קתה לה שתיה היזק לפיכך אין לנו לחייב את המשחרר אלא העבד לפי הנאתו מן השחרור: שני רבו קרים ליה. תנא דמתני׳ בתמיה דקתני כופין את רבו ומוקמת לה ברבו שני: משחרר

קרית ליה. מי הוי שחרורו שחרור: ושטפה נהר. ושוב כל השדה וגוף הקרקע מקולקל שהמים לפין עוד לעולם עליה: שפיר נחה. כך כינויו: לא יהא לך פרעון כו'. אבל אמר לו אם לא פרעתיך גבה מזו לא קמה ליה ברשותיה ולאו אדעתא דידה לחודה אוופיה ואינו חייב באחריותה וגובה משאר נכסים: גובין משחר נכסים. כלומר חם ירצה מוכר את אלו והן גובין מן השחר: חינה גובה משחר נכסים לפי שאין דרכה של אשה לחור על בחי דינין. כלומר דווקא הטילה אחריות כתובתה על שדה זו וע"מ כן נשחת ולח שיהיו כל נכסיו חחרחין לה ולא חדע על איזה לחזר מי קנה ראשון ומי אחרון ותלטרך לדון עם כל אחד ואחד: בותבר' מי שחליו עבד כו'. כגון שהיו ב' אחין או ב' שותפין ושחרר ה׳ הת חלקו: מקנתם את רבו. שחינו חסר כלום: לישה שפחה חינו יכול. מפני לד חירות שבו: בת

נכסים אשה אינה גובה משאר נכסים שאין דרכה של אשה לחזר על בתי דינין: כזתני' סמי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה ב"ש אומרים תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם "לישא שפחה אי אפשר שכבר חציו בן חורין בת

אלא משחרר כותב במאי קא מיפלגי שבמזיק . שיעבודו של חבירו קא מיפלגי דמר סבר בחייב ומ"ם פמור איתמר נמי המזיק שיעבודו של חבירו באנו למחלוקת רבן שמעון ב"ג ורבנן עולא אמר מי שיחררו רבו שני שורת הדין אין העבד חייב כלום במצות אלא מפני תיקון העולם שהרי יצא עליו שם בן חורין כופין את רבו ראשון ועושה אותו בן חורין וכותב 🐠 שמר על דמיו רשב"ג אומר אינו כותב אלא משחרר כותב במאי קמיפלגי יבהיזק שאינו ניכר קמיפלגי מ"ם שמיה היזק ומר סבר לא שמיה היזק עולא מ"ם לא אמר כרב אמר לך שני רבו קרית ליה ורב מ"ם לא אמר כעולא אמר משחרר קרית ליה שאיתמר העושה שדהו אפותיקי לאחרים ושמפה נהר 🎙 אמי שפיר נאה א"ר יוחנן אינו גובה משאר נכסים ואבוה דשמואל אמר גובה משאר נכסים אמר רב נחמן בר יצחק משום דאמי שפיר נאה הוא אומר שמעתא דלא שפירן תתרגם שמעתיה דא"ל לא יהא לך פרעון אלא מזו תניא נמי הכי יהעושה שדהו אפותיקי לאחר ושטפה נהר גובה משאר נכסים ואם אמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזו אינו גובה משאר נכסים תניא אידך יהעושה שרהו אפותיקי לבע"ח

ולכתובת אשה גובין משאר נכסים רשב"ג אומר בעל חוב גובה משאר

טפי מההוא דפ׳ הניזקין (לקמן דף נג.) דהתם קי"ל דלא שמיה היוק והכא קיי"ל כרשב"ג דמשנתנו דשמיה היזק: גובין משאר נכסים. כלומר חס רצה מוכר את אלו והן גובין מן השאר: אשה אינה גובה משאר גבסים לפי שאין דרכה לחזר אחר בתי דינין. פי' נקונט' דווקא הטילה אחריות על שדה זו וע"מ כן ניסת ולא שיהיו כל נכסיו אחראין לה ולא חדע על איזה לחזור מי קנה ראשון ומי אחרון וחצטרך לדון עם כל אחד ואחד ונראה דאם מכר מכרו בטל לגמרי דאפילו בעל עצמו שמכר יכול לחזור ולבטל המכירה דהכי אמרינן ביבמות בפ' אלמנה (דף סו:) גבי מכנסת שום לבעלה דחניא מכרו שניהם לפרנסה זה היה מעשה לפני רשב"ג ואמר הבעל מוליא מיד הלקוחות ופי׳ שם בקונט׳ מכרו שניהם או זה או זה דאם מכר הבעל האשה מוליאה ואם מכרה האשה הבעל מוליא 🌣 ור״ת פי׳ דאפילו אם מוכר הבעל הוא עלמו מוליא דתקון רבנן שלא יתקיים המקח כלל ובטל לאלתר שלא מטרח האשה לטרוף מהם דרשב"ג לטעמיה דאמר הכא שאין דרכה של אשה לחזר אחר בתי דינים ולא דמי לשאר נכסים של בעל שהמקח קיים עד שתבא האשה ותטרוף דהתם אין כתובתה מיוחדת עליהן יותר משאר נכסים ואי איכא בני חרי לא גביא ממשעבדי אבל הכא אפילו איכא בני חרי יכולה היא לומר לא שקילנא אלא הני שנחייחדו לי על כן הפקיעו חכמים כח המוכר לאלתר שלא תהא לריכה לחזר אחר בתי דינין וכן מוכח בירושלמי (יפמות פ״ז ה״א) דפליג ר׳ יוחנן ור״א בנכסי לאן ברזל ר׳ יוחנן אמר מכרו אינן מכורין א"ל ר"א אוכלין בתרומה מכחו ואת אמרת אינן מכורין והדר קאמר במאי פליגון במכרן לעולם או במכרן לשעה ומסיק דאתיא דר"א כרבנן דאמרי הכא גובין משאר נכסים ור' יוחנן כרשב"ג הוי כשמכרן לשעה אינון קיימין אבל מכרן לעולם דברי הכל אינן "קיימין ומחיישב בהך פי' הקונטרס דהאשה שנפלו (כמובות דף פא.)": לרשא שפחה אינו יבול. וא"מ אפי' יכול לישא שפחה הא אינו מקיים בכך פריה ורציה כדמוכח בפ׳ הבא על יבמח (יבמח סב). "גבי היו לו בנים קודם שנחגייר ונתגייר " דאמר הכל מודין בעבד שאין לו חיים' וי"ל דאם היה יכול לקיים שבת כל דהו משום מצות פרו ורבו לחודיה לא הוה כפינן לרבו דלא מיחייב בה כיון דאנום הוא יא וא״ת וליתי עשה דפרו ורבו ולידחי לאו דלא יהיה קדש (דברים כג) יב וי"ל דהכא אפשר לקיים שניהם על ידי כפייה ועוד דכי מיעקרא לאו לא מקיים עשה יג אלא בגמר ביאה דחזיא להמעבר ועוד דבדידה ליכא עשה דאפי׳ מיפקדא אפשר לה בכיולא בה וא״ת וימכור עלמו בעבד עברי דע״ע שרי בשפחה ™ ואפי׳ אין לו אשה ובנים הא איכא למ״דש דרבו מוסר לו שפחה כנענית וי״ל דאמר באיזהו נשך (ב״מ עא. ע״ש) גר ומשוחרר אין נמכרין בע"ע משום דבעינן ושב אל משפחתו וא"ת וישא חליה שפחה וחליה בת חורין כדאמרינן בפ' אותו ואת בנו (חולין דף עט.) דפרדה שתבעה אין מרביעין עליה אלא מינה 🗈 וי"ל דגבי כלאים לא אסר אלא תרי מיני והנהו הוו חד מינא אבל הכא 🌣 אסי דג עבדות ומשחמש בצד חירות וא"ת וישא ממורת דלד עבדות שרי בה כדתנן בפרק האומר (קידושין סט.) יכולין ממורים ליטהר כילד ממור נושא שפחה ולד חירות נמי שרי בה כדתנן פרק י" יוחסין (שם סט.) חרורי וממורי מוחרין לבא זה בוה וכ"ת דאתי לד עבדות ומשתמש בא"א ישאנה באיסור בלא קדושין כמו שממור נושא שפחה וכמו לישא שפחה אינו יכול ואומר ר"ת דאין זו מקנה להרבות ממורים בישראל וא"ת וישא נחינה דחרורי ונחיני מותרין לבא זה בזה בפרק י' יוחסין (שם) ועבד נמי מותר בה דאמרי' בפ' יש מותרות (יכמות פה:) ממזרת ונחינה לישראל איכא בינייהו למ"ד מפני

שהוא מרגילה וזו היא מרגילתו פי׳ שיוכל בנה ליטהר על ידי שישא שפחה וי״ל דאע״ג דאסור בנה בשפחה אינה חוששת רק שיש לו

מסתם שעבוד נכסים ו""ל דלהכי אהני אפותיקי שאם לא מכרה וגם לא שטפה נהר ובא לגבות חובו מן הקרקע גובה ממנה ואע"פ שהיא עידית ואינו יכול לדחותו אצל הבינונית אי נמי אם מת גובה ממנה ואין היורשים דוחים אותו אצל

טהרה

ושביק קרא דפרו ורבו. מוס' הרל"ש, וע"ע מוס' צע"ב ד"ה לל, ומוס' יצמות סב. ד"ה הכל. יב. וישא שפחה או בת חורין.

סמג עשין פב טוש"ע י"ד מי׳ רסו סעיף סח: פבו ב מיי שם סמג עשין טו טוש"ע [סימן פו סעיף ה וסימן קד סעיף א] וסימן שפו סעיף ג: סעיף נ. ב ד מיי' פי"ח מהלי מלוה ולוה הלכה ג [ד] סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי׳ קיז סעיף א: צא ה מיי פ״ז מהל׳ עבדים הלכה ז

פסקי רי"ד

עבדים

טוש"ע י"ד סי" רסו סעיף

אין העבד חייב כלום אלא מפני תקון העולם כופין את רבו ועושה אותו ב״ח וכותב לו שטר על דמיו רשב"ג אומר אינו כותב אלא משחרר: מי שחררו רב אומר רבו ראשוז. פי ראובן לוה משמעון ועש עבדו אפותיקי ואח"כ שחררו שורת הדיז איז העכד חייב רבא הקדש חמץ ושחרור . מפקיעין עצמן מידי שעבוד. פי׳ אע״פ שעשה עבדו אפותיקי להלואת המלוה והוא משועכד לו כחוכו עילויה ואין המלוה יכול . לעכב שחרורו וכז אם עשה שורו אפותיקי ואח״כ הקדישו למזבח וכן אם . עשה חמצו אפותיקי . ועבר עליו הפסח אתי חמץ וחייל עילויה ולא יקרא חמצו של וכרי אלא מפוי תיקון העולם כופין את רבו שני ועושה אותו ב״ח שמא ימצאנו בשוק ויאמר לו עבדי אתה ומוציא לעז על בניו שהן עבדים וכותב לו העבד שטר על דמיו רשב"ג אומר אינו כותב העבד אלא המשחרר כותב: במאי המיפלגי במזיה שעבודו של קביכיג בבון קסבירו סי חבירו מר סבר חייב ומר סבר פטור. פי׳ וכגון דא״ל לא יהא לך פרעון אלא מזה דאי לאו הכי לא הזיקו שגובה משאר נכסיו כדאמרן . לקמן: איתמר העושה שדהו שפיר נאה (אמר) פי' כינויו היה אמר ר' יוחנן אינו גובה משאר נכסים אבוה דשמואל אמר גובה משאר נכסים אמר רב נחמז משום דאמי שפיר שפירן תתרגם שמעתתיה כגון דא״ל לא יהא לך פרעון אלא מזה תניא נמי הכי העושה שדהו אפותיקי לאחרים ושטפה והר גורה לאחרים הא לך פרעון אלא מזה אינו גורה משאר וכסים, חויא גובה משאר נכטים. הניא אידך העושה שדהו אפותיקי לבעל חובו ולכתובת אשתו גובים משאר נכסים רשב"ג נכסים כתובת אשתו אינה גובה משאר נכסים שאין דינין. פי׳ אם רצה הלוה מוכר את האפותיקי והן גובים משאר נכסים (ואי קשיא כיון דאם שטפה נהר הוא גובה משאר נכסים וגם הלוה יכול למוכרה והוא גובה משאר נכסים היכי שאומר לו מקום הנחתי לך לגבות ממנו א״כ יכול לומר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו א"כ מה